

Čebelica in enciklopedija

Delo, 7. junija

Odgovor Ivu Svetini na članek Čebelica in enciklopedija, objavljenem v sobotnem Delu.

Ko razglabljate in moledujete nad usodo slovenske knjige in zlasti nad usodo Mladinske knjige, ste si vzeli veliko mero pesniške svobode. To pri pesnjenju je vsekakor dobrodošlo, a pri analizi in razkrivanju vzrokov za porazno stanje založništva ali konkretno Mladinske knjige, naprej MKZ, ni dovolj. Tudi meni ni vseeno zanjo. Poglejmo samo nekaj dejstev.

Kot enega od krivcev navajate mene. Da, res je, v MK sem bil zaposlen 38 let, prišel sem v obdobju velike krize leta 1971 in odšel pred 5 leti, ko sem zaključil 17-letni mandat kot glavni direktor. Obtožujete me pohlepa, avantur, ki so povzročile bankrot mariborske nadškofije. Neverjetna lahkotnost sklepanja na neresničnih obrnjenih dejstvih. MKZ je bila ena od številnih naložb Zvona dve. Naložba, ki ni bila problematična, bila je zdrava, donosna, tudi Zvon, kot vsi delničarji, je od nje prejel lepe dividende. MKZ kot hčerka Zvona, večinskega lastnika, pač ni mogla imeti nobenega vpliva, ta je bil lahko le obraten. Za to obdobje lahko povem, da je MK naredila velik razvoj, rast in vsa leta je poslovala pozitivno, niti eno leto ni bilo izgube, ne iz poslovanja in ne v celotnem dobičku. Uvajali smo nove programe, širili dejavnost, uspešno izdali številne velike nacionalne projekte, kot so Enciklopedija Slovenije, Slovenski veliki leksikon, Etnološki slovar ..., nadaljevali tradicijo slovenske izvirne slikanice, ohranili izdajanje pomembnih zbirk kot so Sinji galeb, Čebelica, Kondor, Lirika. Vsako leto na stotine različnih novih naslovov. Obenem so se razvijale tudi prodajne poti, tako direktne kot posredne.

Prevzeli smo osem družb iz raznih dejavnosti, večinoma iz založništva ali knjigotrštva. Ob tržnem deležu blizu 50 odstotkov na domačem trgu je za vsako podjetje nujno, da gre na nove trge. Tako smo šli v Srbijo, BiH, Makedonijo in naprej. Na Hrvaškem je MK prisotna kot založba že od leta 1969 dalje. Postali smo največja založniško-knjigotrska skupina v JVE. MK se je lastnila, s težavami, ker je bila zanjo zainteresirana naveza okoli tedanje LDS in so hoteli na netransparenten in nezakonit način pridobiti MK. Veste, da se je spor odvijal 7 let in da je končno lastninjenje potrdilo Ustavno sodišče RS. Zvon 2 je stopil v lastništvo z malim deležem leta 1999 in potem odkupoval deleže od notranjih lastnikov, skladov in od drugih institucionalnih lastnikov, bank, in po zmagi na ustavnem sodišču še večji delež od DZS. Tako je Zvon na zakonit in transparenten način postal lastnik skoraj 70 odstotkov MKZ. Delnic pač nisem prodajal jaz, pač pa vsak lastnik po lastni presoji. Nihče ni nikogar v to silil, vsak je

videl v tem svoj interes. Za vaše razumevanje, delnice, čeprav so poimenovane »delnice MKZ«, niso last podjetja ampak zunanjih lastnikov. Podjetje praviloma ne more biti lastnik samega sebe.

Vsa leta, do leta 2008, ko sem bil odgovoren za družbo, smo izpolnjevali v dogovorjenem roku vse obveze, do avtorjev, sodelavcev, dobaviteljev, države, in tudi izplačevali lastnikom dividende. Vsak dogovor smo spoštovali in izpolnili tako, da je dana beseda ali pogodba držala. Povejte, če se v tem kaže pohlep. Zvon dva se ni nikoli neposredno vmešaval v vodenje družbe. Žal so se njihovi megalomanski projekti začeli lomiti ob gospodarski krizi in v tem času je MKZ njim dala nekaj posojil. Ta so ostala neporavnana in tu je nerazsodno ravnaje Zvona dva prizadelo MKZ. Žal tako kot številne druge posojilodajalce, dobavitelje in seveda več deset tisoč delničarjev Zvona dva. Tragedija te zgodbe ni le v tem, da je MKZ zgubila posojila in naložbo v delnice, ki jih je tudi imela v Zvonovih, pač pa to, da se je lastnik ukvarjal s svojimi problemi in ni nadzoroval delovanja nadzornega sveta in ta uprave MK. Poslovanje Skupine od leta 2009 strmo upada in se je v petih letih skoraj razpolovilo. Celotni konsolidirani prihodki so znašali leta 2008 dobrih 140 milijonov evrov, lani pa samo še dobrih 80. Tu je zame najpomembnejši vzrok težav, vse drugo je predvsem delanje megle.

Od leta 2012 je upravljavec deleža Zvona dva prisilna upraviteljica le-tega, v nadzornem svetu so tudi predstavniki bank, ki so v bistvu ekonomske lastnice in bi bile morale pokazati večje zanimanje za poslovanje podjetja. Njegova vrednost pač hitro pada, pada tržni delež, izgube se kopičijo. Vemo, da vsesplošna kriza in spremembe v bralnih navadah niso prijazne do založnikov, toda brez sprememb, prilagoditev, novih idej se vsaka pesem izpoje. Mene to najbolj skrbi. Neodgovorni lastniki, ki poslušajo s tujim, ne lastnim denarjem, neučinkovit nadzorni svet in uprava, ki ne najde pravih odgovorov in se izgovarja na to, da ne more delati, ker družba nima pravega lastnika, peljejo v propad. Zato si želim, da bi MK čim prej dobila pravega, odgovornega lastnika in tudi tako korporativno upravljanje, da ne propade prav vse, kar je bilo v desetletjih s trudom ustvarjeno. To bi bilo resnično slabo za vse nas.

Ne nazadnje niso za usodo MK zainteresirani samo zunanji dejavniki, ampak tudi več kot tristo sedanjih ali bivših zaposlenih kot **malih delničarjev** in še posebej 1000 zaposlenih v skupini MK. Res je, prizadevam si za resnico, poštenost, delavnost, odgovornost in prav zaradi teh vrednot sem tudi v NSi.

Milan Matos,
Ljubljana